

LOGISTIKA SAMARADOLIK INDEKSINING BAHOLASH USLUBIYATI

Abdulazizov Beg'zod Oybek o'g'li

Ikromov Muzaffar Dilmurod o'gli

TDTTrU, "Transport logistikasi" kafedrası assistentlari

ANNOTATSIYA

Mazkur tadqiqot jarayonida bozor iqtisodiyotiga salmoqli hissa qo'sha olgan va qulayligi bilan ish unumdorligini kengaytirib bergan Logistikaning ijtimoiy-iqtisodiy baholash xususiyatlari tahlil qilib berilgan.

Logistika samaradorligi indeksi – LPI (Logistics Performance Index) Jahon banki tomonidan har ikki yilda bir marta e'lon qilinadi. Ushbu indeksni tanlash unga e'tiborning ichki va xalqaro logistika faoliyatini takomillashtirishni rag'batlantirishi bilan bog'liq bo'lib, bu milliy raqobatbardoshlikni oshirish uchun zarur shartdir.

Kalit so'zlar: Logistika, logistika samaradorligi, logistika operatsiyalari, index.

АННОТАЦИЯ

В процессе данного исследования были проанализированы особенности социально-экономической оценки логистики, которая своим удобством внесла существенный вклад в рыночную экономику и повысила производительность труда.

Индекс эффективности логистики — LPI (Индекс эффективности логистики) публикуется Всемирным банком каждые два года. Выбор этого индекса обусловлен тем, что внимание к нему способствует совершенствованию внутренней и международной логистической деятельности, что является необходимым условием повышения национальной конкурентоспособности.

Ключевые слова: Логистика, эффективность логистики, логистические операции, показатель.

ABSTRACT

In the process of this research, the socio-economic assessment features of Logistics, which has made a significant contribution to the market economy and increased work productivity with its convenience, have been analyzed.

Logistics Performance Index - LPI (Logistics Performance Index) is published by the World Bank every two years. The selection of this index is due to the fact that

attention to it encourages the improvement of domestic and international logistics activities, which is a necessary condition for increasing national competitiveness.

Keywords: *Logistics, logistics efficiency, logistics operations, index.*

KIRISH

Logistika samaradorligi ko'rsatkichlarining mamlakat bozor salohiyatining rivojlanishi bilan o'zaro bog'liqligi aniq, ularning qiymatlari qanchalik baland bo'lsa, savdo operatsiyalari ishtirokchilarining ichki va tashqi bozor munosabatlari shunchalik samarali rivojlanadi, bu YaIMning shakllanishiga ma'lum hissa qo'shadi.

Logistika samaradorligi indeksini belgilaydigan 6 komponentdan foydalangan holda raqobatbardoshlikni o'lchaydi. 160 mamlakat baholanib, ballar soni 1 va 5 oralig'ida. Indeks so'rovnomasi asosida tuzilgan [1,2,3]. Har bir respondent logistika samaradorligining oltita asosiy tarkibiy qismlari bo'yicha sakkizta chet el bozorini baholaydi:

- bojxona va chegaralarni rasmiylashtirish samaradorligi;
- savdo va transport infratuzilmasi sifati;
- raqobatbardosh narxlarda xalqaro transportni tashkillashtirish qulayligi;
- logistika xizmatlarining sifati va vakolatlari;
- tovarlarning o'tishini kuzatish va kuzatib borish;
- yuklarni yetkazib berishning o'z vaqtida bajarilishi.

O'zbekistonning eng zaif tarkibiy qismlari bojxona (140-o'rin) va xalqaro transport (120-o'rin) hisoblanadi.

Bojxona va chegara rasmiylashtiruvini samaradorligi bo'yicha O'zbekiston 26 pog'onani pasaytirdi.

Hozirda reytinglar olib borilayotgan jarayonlar va samaradorligini ob'yektiv barometridir. Bundan tashqari, xalqaro reytinglar ko'rsatkichlarni yaxshilash uchun mamlakatlar o'rtasida raqobat ruhini rag'batlantiradi.

Xalqaro reytinglar va indeksning o'zaro bog'liqligi institutsional rivojlanish mamlakat va uning fuqarolari iqtisodiy farovonligiga ta'sir etayotganini, innovatsiyalar va axborot texnologiyalarining rivojlanishi mamlakat hayotining siyosiy va huquqiy jihatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini yana bir bor isbotlamoqda [4,5].

So'nggi yillarda O'zbekiston transport infratuzilmasini rivojlantirishga, shu jumladan avtomobil transporti tizimini yanada takomillashtirish va raqobatbardoshligini oshirishga katta e'tibor qaratmoqda.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Respublikaning barcha mintaqalarining fazoviy aloqasi ta'minlandi, yo'lovchilar va yuk transporti sohasida tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda, shu jumladan xalqaro standartlarga muvofiq yo'l harakati xavfsizligi va qulayligini oshirish.

Aynan ushbu keng ko'lamli ish Jahon bankining umume'tirof etilgan xalqaro reytingida aks etadi.

Mahalliy LPI 100 ta mamlakatdagi logistika muhitini batafsil ko'rib chiqadi. Ushbu chora uchun so'ralgan logistika mutaxassislari o'z mamlakatlaridagi logistika jarayonlarini baholaydilar [6]. Ushbu ichki baholash mamlakatlarning asosiy logistika jarayonlari va institutlari, vaqt va masofa ma'lumotlari haqida batafsil ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv nafaqat portlar yoki chegaralar kabi shlyuzlarda emas, balki mamlakatlar ichidagi logistika cheklovlarini ko'rib chiqadi. U samaradorlikni o'lchash uchun umumiy logistika samaradorligining to'rtta asosiy omilidan foydalanadi:

- Infratuzilma,
- Xizmatlar,
- Chegara tartibi va vaqti, va
- Ta'minot zanjiri ishonchliligi.

2018-yilgi LPIga xush kelibsiz LPI bu mamlakatlarga savdo logistikasi bo'yicha o'z faoliyatida duch keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlarni hamda ularning faoliyatini yaxshilash uchun nima qilishi mumkinligini aniqlashga yordam berish uchun yaratilgan interaktiv taqqoslash vositasidir. LPI-2018 160 ta mamlakatda taqqoslash imkonini beradi [7].

Davlat chegaralari yoki nomlari Jahon banki hodimlari rasmiy pozitsiyasini aks ettirmaydi. Ushbu xarita tasviriy maqsadlar uchun mo'ljallangan va Jahon banki tomonidan biron bir mamlakat yoki hududning huquqiy maqomi yoki chegaralar yoki chegaralarni delimitatsiya qilish bo'yicha hech qanday fikr bildirishni nazarda tutmaydi [8].

Har qanday logistika operatsiyalari ma'lum xarajatlarni o'z ichiga oladi.

Logistika faoliyati samaradorligini tahlil qilish, olingan foyda va etkazib berish zanjirida yuzaga keladigan zararlarni o'zaro muvofiqlashtirish orqali amalga oshirilishi mumkin. Samaradorlikni baholashning asosiy mezonlariga quyidagi ma'lumotlar kiradi:

- Umumiy logistika xarajatlari
- Logistika xizmati sifati darajasi
- Umumiy tashkiliy ko'rsatkichlar

Logistika operatsiyalarining umumiy davomiyligi

Amalga oshirilgan logistika tadbirlarining sifati va logistika xizmati darajasi.

Ushbu mezonlar korxonada operativ, taktik va strategik rejalashtirish uchun asosdir.

XULOSA

Ushbu "Logistika samaradorligi indeksi belgilash uslubiyati" mavzusidan logistik jarayonlarning qay tarzda baholanishi va logistika servisining o'z hududidagi o'rnini aniqlash usullari kabi ko'plab ma'lumotlarga ega bo'ldim.

Umumiy logistik xarajatlar, logistika xizmati sifati darajasi, Umumiy tashkiliy ko'rsatkichlar va shunga o'xshash logistik mezonlarni o'z ichiga oldi.

REFERENCES

1. veb-saytlar:<https://ipi.worldbank.org/valenteshop.ru>
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Logistics_Performance_Index
3. Butunjaxon banki [Elektron resurs] <http://www.worldbank.org>
4. Равшанов, М. Н., Ахмедов, З. С., Ахмедов, Д. Т. У., & Юсуфхонов, З. Ю. У. (2022). ПРОСТОТА ОРГАНИЗАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПОСТАВОК ПО КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫМ ЦЕНАМ. *Universum: технические науки*, (5-4 (98)), 64-67.
5. Marupov, M. M., Sh, O. B., & Yusufkhonov, Z. Y. (2022). SIMULATION MODEL FOR EFFICIENCY EVALUATION AUTOMOBILE TRANSPORT WORKS. *Проблемы современной науки и образования*, (3 (172)), 24-29.
6. Salaev, S., Akhmedov, D., & Yusufkhonov, Z. (2022). ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТАМОЖЕННОГО И ПОГРАНИЧНОГО ОФОРМЛЕНИЯ. *Главный редактор: Ахметов Сайранбек Махсутович, д-р техн. наук; Заместитель главного редактора: Ахмеднабиев Расул Магомедович, канд. техн. наук; Члены редакционной коллегии*, 19.
7. Yusufkhonov, Z., Ravshanov, M., Kamolov, A., & Ahmedov, D. (2022, June). Prospects for the development of transport corridors of Uzbekistan. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2432, No. 1, p. 030074). AIP Publishing LLC.
8. Жураев, М. Н., Ахмедов, Д. Т. У., Мустанов, О. Г., & Юсуфхонов, З. Ю. У. (2022). ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ СОСТОЯНИЯ ДОРОЖНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ НА ХАРАКТЕР КООРДИНАЦИОННОЙ МОДЕЛИ. *Universum: технические науки*, (2-3 (95)), 19-24.